OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Lausunto

20.10.2026

VN/9627/2026
VN/9627/2026-OKM-120

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 212/2026 vp)

Hallitus esittää muutoksia ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin, lukiolakiin, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin, ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin, liikenteen palveluista annettuun lakiin, ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin sekä Opetushallituksesta annettuun lakiin. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

Toisen asteen koulutus häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain mukaisille yksityisoikeudellisille koulutuksen järjestäjille säädetään varautumisvelvollisuus poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta. Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa. Esityksessä ehdotetaan, että kaikkien koulutuksen järjestäjien varautumista valvoisi jatkossa Lupa- ja valvontavirasto.

Esityksessä ehdotetaan, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen oikeutettujen opiskelijoiden kouluttaminen lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan säännöksiä, jotka mahdollistaisivat osaamisen osoittamisen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa käytännön tehtävillä, jotka vastaavat mahdollisimman hyvin aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Lisäksi koulutuksen järjestäjä voisi tällaisissa tilanteissa poiketa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen liittyvistä yhteistyövelvoitteista.

Lukiolakiin ehdotetaan valtuutusta säätää poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa valtioneuvoston asetuksella poikkeuksia opetusjärjestelyihin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi lyhyemmästä opetuksen määrästä nuorille ja aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin esimerkiksi säätää, että jotkin oppiaineet eivät sisältyisi nuorille tai aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään, tai niiden laajuutta opintopisteinä voitaisiin supistaa. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa lukiokoulutuksen järjestämiseen käytettävät resurssit vähenisivät huomattavasti

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, jonka perusteella koulutuksen järjestäjä voisi päättää etäopetukseen siirtymisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.okm@gov.fi

Lisäksi ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö voisi poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa päättää ylioppilastutkinnon kokeiden siirtämisestä enintään kolmella kuukaudella kerrallaan.

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan suoria vaikutuksia valtion tai kuntien talouteen.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien lakkauttaminen

Esityksessä ehdotetaan lisäksi työelämätoimikuntien tehtävien supistamista osana valtiontalouden sopeuttamistoimia. Muutoksen vuosittainen säästövaikutus on 800 000 euroa. Muutoksella ei heikennetä ammatillisen koulutuksen laatua eikä työelämän roolia sen varmistamisessa.

Ammatillisen koulutuksen laadun keskeinen varmistaja on tutkinnon perusteet, jotka laaditaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Osaamisen arvioidaan jatkossakin kaksikantaisesti siten, että arvioijana on oltava sekä opettaja että työelämän edustaja. Näin ollen työnantajilla ja työelämällä on edelleen merkittävä rooli ammatillisen koulutuksen laadun varmistamisessa. Ammatillisesta koulutuksesta annettu laki edellyttää koulutuksen järjestäjiltä jatkuvaa laadun arviointia ja kehittämistä.

Esityksessä ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi jatkossa edelleen mahdollisuus asettaa työelämätoimikunta määräajaksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan uuden kuljettajien ammattipätevyystoimikunnan perustamista, joka jatkaa perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämiseen, valvontaan ja todistusten antamiseen liittyviä tehtäviä. Ehdotus edellyttää muutosta myös liikenteen palveluista annettuun lakiin.

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa ammatillisen tutkintokoulutuksen osaamisen arvioinnin oikaisupyynnöt käsittelisi Opetushallitus. Tällä hetkellä oikaisuvaatimukset ratkaisevat työelämätoimikunnat, joita nyt esitetään lakkautettavaksi. Ehdotus edellyttää muutosta myös Opetushallituksesta annettuun lakiin.

Muutokset ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että lakiin lisättäisiin erityissäännös, jonka mukaan hallintolain mukaisesta perusteluvelvollisuudesta voitaisiin poiketa koesuorituksen arvostelua koskevassa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Lisäksi laissa säädettäisiin sellaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta, jolla on evätty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen. Lakiin lisättäisiin myös säännös, jonka mukaan henkilön, joka osallistuu englanninkielisen ylioppilastutkinnon kokeeseen, on oleskeltava Suomessa muulla perusteella kuin opiskeluun perustuvalla oleskeluluvalla. Lisäksi lukiolakiin ja ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset, jotka koskevat koulutuksen järjestäjän tai rehtorin tiedonsaantioikeutta henkilön oleskeluluvasta englanninkielisessä lukiokoulutuksessa.

Muut ehdotettavat muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lakia muutettaisiin siten, että lain 8 §:ään lisätään koulutus, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevaan sääntelyyn sekä ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilun kokeilulupia koskevaan sääntelyyn. Lukion lukuvuosimaksuja koskevaan säännökseen ehdotetaan muutosta, jonka mukaan ns. aineopiskelijoilta perittävän lukuvuosimaksun määrä on *vähintään* opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30.

Esityksen täydentäminen

Esityksessä ehdotetaan ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin uutta 124 b §:ää ja lukiolakiin uutta 61 b §:ää. Ehdotettujen pykälien mukaan *koulutuksen järjestäjän on pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Lupa- ja valvontavirasto koostaa tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle.*

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että ehdotettuja säännöksiä olisi tarpeen täsmentää. Säännöksissä tulisi säätää Lupa- ja valvontaviraston ja opetus- ja kulttuuriministeriön oikeudesta saada kyseiset tiedot salassapitosäännösten estämättä ja maksutta. Lisäksi tiedonsaantioikeuden tulisi kattaa

koulutuksen järjestäjien lisäksi myös valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitetut rekisterit ja tietovarannot siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä varautumistoimenpiteiden yhteensovittamiseksi sekä häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevan tilannekuvan muodostamiseksi.

Edellä mainituista syistä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 124 b §:ää ja lukiolain 61 b §:ää ehdotetaan muutettaviksi seuraavasti:

Lupa- ja valvontavirastolla ja opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus pyynnöstä saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten välttämättömät tiedot valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitetuista rekistereistä ja tietovarannoista sekä koulutuksen järjestäjältä. Lupa- ja valvontavirasto koostaa tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Hallitusneuvos Anna Kankaanpää

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta, Heidi Backman